

Raport Științific Final

Privind implementarea proiectului

„Asociații și societăți studențești la Universitatea din Iași în perioada modernă (1860-1918)”

codul PN-II-RU-TE-2011-3-0165, în perioada 1 aprilie 2012 – 30 iunie 2014

director de proiect, dr. Leonidas Rados

Proiectul „Asociații și societăți studențești la Universitatea din Iași în perioada modernă (1860-1918)” a început să fie implementat de la 1 aprilie 2012. În etapa 2012 am avut în vedere realizarea obiectivului nr. 1, mai precis, adunarea datelor organizațiilor studențești ieșene, urmărind acțiunile lor principale atât în interiorul Universității din Iași, cât și în afara ei, în viața publică a orașului și a provinciei. Cu această ocazie s-a întocmit și un inventar al acestor asociații.

Partea cea mai puțin studiată până acum, din registrul istoriei societăților studențești, o reprezintă începuturile spiritului asociativ studențesc în spațiul românesc, și cu precădere la Universitatea din Iași. După investigații în arhive și biblioteci, am reușit să lămurim contextul inițiativei din 1864 a studentului Boteanu (care oferise colegilor săi de la Iași *Statutele* „societății noastre” de la Viena, cum îi scria prietenului său Iancu Zotta) și să demonstrăm o certă influență vieneză. Proiectul său nu a avut succes, după cum nici următoarea inițiativă, din 1870, a unui grup de studenți – mai ales de la Facultatea de Litere – de înființare a unei „Societăți literare și științifice” (tot sub influență vieneză), nu a avut o soartă mai bună, poate și din pricina rezervei profesorilor. Abia în 1875 s-a înființat, prin efortul studenților de la cele trei facultăți (Drept, Litere, Științe) asociația *Clubul studenților*. Am reușit să adunăm toate datele disponibile despre perioada 1875-1880, una în care vocea studenților este destul de firav prezentată în presa locală și chiar în documentele de arhivă, atâtea câte s-au mai păstrat.

Dacă într-un raport al Clubului de la finalul primului an de existență, se nota că membrii se abțin de la viața politică și „privesc fără pasiune luptele dintre partizi”, jurnalistul M. Eminescu observa germenii viitoarelor preocupări în această direcție și critica prezența ziarelor politice în biblioteca asociației în dauna revistelor științifice sau culturale.

În același timp, în a doua parte a deceniului opt, ideologia socialistă începe să aibă trecere printre studenții ieșeni, ba chiar și printre elevii de ciclu secundar, mai sensibili la propaganda pe care unii profesori, precum frații Nădejde, o făceau în școli. Nu este de mirare, așadar, rolul socialiștilor ieșeni în declanșarea primei greve studențești, în octombrie 1880.

Etapele acestui protest studentesc radical, îndreptat împotriva exceselor rectorului Petre Suciu, s-au derulat rapid și spectaculos, între factorii declanșatori numărându-se și propaganda „nihilistă” a fostului președinte al Clubului studenților, Ion Nădejde, urmat de discipolul său, Constantin Mille, student la Litere și viitor patron al ziarului *Adevărul*.

Încheiată, după câteva zile, prin cedarea studenților „mai silitori” și revenirea la cursuri, greva a trezit brusc interesul autorităților, care încep a supraveghea mai atent organizațiile tinerilor, concentrându-se, în același timp, asupra pericolului ideologiei socialiste, căreie i-au opus, cu mai multă consecvență decât până atunci, ideologia oficială a statului, cea naționalistă, care devine mai militantă, cu impact profund asupra spiritului utopic, idealist, atât de dezvoltat la vârsta tinereții. În paralel, se largesc limitele în care era permisă acțiunea civico-politică a studenților iar manifestările patriotice și naționaliste sunt mai consistent sprijinite, e drept, într-un context favorabil, după obținerea Independenței și proclamarea Regatului.

Am urmărit și spiritul de revoltă al studenților ieșeni din perioada analizată, studiind în amănunt, între altele, pe baza documentelor, a articolelor de presă și a literaturii memorialistice, această primă grevă studentescă la Universitatea din Iași (1880). Cu acest prilej am descoperit lucruri deosebit de interesante cu privire la influențele socialiste (prin filieră rusă) asupra populației studentești, cărora le vom dedica un studiu aparte. La fel, ne-am ocupat și de schimbarea treptată de cod ideologic, mai precis, de tranziția de la ideologia socialistă, determinantă pentru viața studentescă în prima perioadă, la ideologia naționalistă, puternic promovată de toate structurile de stat, de la autorități centrale și locale, de conducerea Universității, de profesori, Biserică, formatori de opinie, presă, etc.

De asemenea, am căutat să documentăm aspectele care țin de proiecția imaginii studenților și a asociațiilor acestora în societatea locală, constatând o anumită bivalență. Pe de o parte, studențimea este văzută drept elita „de mâine” a țării, aplecată spre studiu, activă din punct de vedere social. Pe de altă parte însă, atât asociațiile studentești, cât și studențimea în general, devin în imaginea publică un corp dezinteresat atât de studiu cât și de rosturile sale social/naționale. Nimic anormal însă, căci și alte culturi minore (de exemplu cea greacă) sau majore (mai ales cea franceză) trădează aceeași bivalență, care, în fond, trimite la diversele aspecte ale vieții studentești: alternanța perioadelor de studiu și activism public, cu perioade de relaxare, etc. În mod evident, sursa cea mai de folos ne-a fost, în această privință, presa vremii.

Toate acestea au fost posibile printr-o susținută muncă de documentare și de analiză a membrilor echipei. În cursul a cinci deplasări la București (Leonidas Rados, Vasilica Asandei și Florea Ioncioaia), am reușit să parcurgem deja

documentele aflate la Arhivele Istorice Centrale din București (fondul *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*) și să extragem datele necesare; ele au fost analizate în detaliu pentru că includ informații utile care vor putea fi valorificate chiar și după încheierea proiectului (bineînțeles, cu menționarea proiectului de față). Investigații documentare au fost întreprinse și la Biblioteca Academiei Române din capitală de către Leonidas Rados, Vasilica Asandei și Florea Ioncioaia, unde s-a depus un volum mare de muncă la cercetarea presei românești din perioada care ne interesează.

La Arhivele Naționale din Iași echipa proiectului s-a concentrat cu prioritate asupra fondului *Universitatea Al.I. Cuza. Rectorat*. Din fericire, aceste surse rămân la dispoziția noastră și nu au făcut necesare deplasări speciale.

Același lucru îl putem spune și despre investigațiile în colecția de Periodice a Bibliotecii Centrale Universitare din Iași; aici am constatat totuși lipsa câtorva periodice locale (din păcate foarte utile cercetării noastre, precum „România Jună”) și indisponibilitatea altora, ceea ce ne face să apelăm în etapa viitoare, tot la Biblioteca Academiei Române, unde acestea se mai pot găsi, cel puțin în parte.

O anumită categorie de surse a căpătat o importanță deosebită în specificul investigațiilor noastre. Este vorba despre Anuarele Universității, care cuprind, pe lângă unele date punctuale sau chiar unele analize istorice, nu puține date statistice sau chiar liste nominale cu studenții Universității. Dealtfel, pentru ușurarea muncii noastre, am copiat aceste Anuare și ele se află constant la dispoziția echipei proiectului.

Pentru actualizarea informațiilor noastre cu privire la subiectul investigat, doi dintre membrii echipei (Leonidas Rados și Florea Ioncioaia) au efectuat un scurt stagiul de documentare la Biblioteca Central European University din Budapesta și au luat un prim contact cu Biblioteca Universității din Viena. Cărțile lecturate (aproximativ 40 de titluri) au fost în parte fișate, în parte xeroxate, cu limitările impuse de drepturile de autor. Ne-am concentrat pe volumele care tratează mișcarea studențească europeană, cu precădere evoluțiile din Rusia țaristă și Germania Wilhelmiană, de unde vin cele mai importante influențe în registrul spiritului asociativ studențesc, fie spiritul de revoltă, fie implicarea socio/politică.

În fine, am demarat lucrul la editarea *Memoriilor* lui V.A. Urechia, cunoscut lider de opinie în mediul academic/public, la fel ca mai tinerii pe atunci N. Iorga și A.C. Cuza, adânc implicat în activitățile societăților studențești, pe care nu rareori le inspira, pe filieră naționalistă. Jurnalul conține date foarte însemnate atât pentru realitățile învățământului românesc, cât și pentru modelul francez și cel spaniol, dar și pentru implicarea studenților români în viața publică, fiind de maxim interes pentru proiectul nostru. Volumul a văzut lumina tiparului în luna iunie a anului 2014.

Să amintim și colaborarea la proiectatul volum internațional "Student Revolt, City and Society - From the Middle Ages until Today", coordonatori Pieter Dhondt and Laura Kolbe, cu două studii în tematica proiectului: Leonidas Rados, "*It was decided in the Student's Club*": *The first student strike and the city of Iasi*; Florea Ioncioaia, *Walking out Dissent: Counter-Culture, Milieu, and Student Rebellion in Romania*. Rezumatele au fost deja acceptate în august 2012, prima întâlnire a colaboratorilor cu coordonatorii fiind programată pentru 19-21 iunie 2013.

În perioada ianuarie-iunie 2013 am continuat lucrul în vederea realizării obiectivului secund al proiectului (Raporturile dintre societățile studentești din Iași, dar și relațiile cu asociațiile din București și din străinătate) iar din luna iulie 2013 am început cercetarea aferentă obiectivului terțiar (Implicarea asociațiilor în viața politică).

În acest interval, echipa de implementare s-a concentrat pe cercetarea fondurilor arhivistice din țară și pe lucrul în bibliotecile naționale. În perioada septembrie-noiembrie 2013 dr. Leonidas Rados a întreprins două scurte călătorii de documentare la Torino (Italia), unde a cercetat fondurile arhivistice ale universității torineze și bibliografia italiană cu privire la istoria universității din Torino, a corpului studentesc și mai cu seamă a asociațiilor de aici, care, am constatat între timp, au numeroase puncte comune cu asociațiile studentești de la Iași și București.

În anul 2014, echipa s-a concentrat pe sintetizarea informațiilor și diseminarea rezultatelor parțiale. A fost analizată tentația politicii și implicarea asociațiilor studentești ieșene în viața politică, inclusiv în „politica de partide”, cum o numeau contemporanii. Studentul acelei vremi are o identitate care, pe de o parte, îl făcea extrem de util propagandei și ideologiei oficiale, și pe de alta, îl lăsa pradă, aproape fără apărare, manipulării forțelor politice. Pe cale de a deveni cetățean cu drepturi depline, el este transformat, în plan imagistic, în agent oficial al progresului național, menit să contribuie nu doar la dezvoltarea științei, ci și la luminarea maselor. Factorii interesați remarcă destul de rapid acest considerabil potențial propagandistic, astfel că studenții apar tot mai des în spațiul public drept păstrători ai valorilor culturale, educați pentru a deveni misionari ai *românismului* și luptători pentru *propășirea patriei*. La toate acestea se suprapune „gălăgia” produsă, începând de la finele secolului XIX, de asociațiile studentești, care se prezentau drept promotoare ale progresului și iubirii de țară, zgomot neurmat însă de necesara consecvență, ca să nu mai vorbim de rezultate concrete, și care contribuia și el la alterarea efigiei junimii studioase.

În ciuda „păcatelor” care fac parte din viața lor cotidiană, studenții păstrează, în mod individual dar și colectiv (nu neapărat însă ca asociații), în bună parte și ca efect al retoricii oficiale, capacitatea de a suscita interesul publicului, reprezentând, pentru mulți contemporani, speranța într-un viitor mai bun. Militantismul specific

vremii îi prezintă drept soldați ce poartă o luptă „harnică și înțeleaptă”, iar autoritățile, dublate de opinia publică, le clarifică nobila misiune: „răspândirea cât mai largă de învățatură românească, de cultură națională și întreținerea unei vieți curat românești”. Studenții sunt, în același timp, partenerii dascălilor în marele efort, derulat la nivel național, de ridicare prin cultură. Universitarii subliniau chiar ideea că fără inițiativa și entuziasmul specific vârstei, al celor dintâi, care sunt datori să-și înconjoare profesorii „cu căldură, disciplină, credință, respect”, Universitatea nu își putea îndeplini pe deplin menirea.

De altfel, după dezbateri aprinse pe tema dimensiunii extrașcolare (publice) a studențimii, se admitea, la începutul secolului XX, că tinerimea universitară se află într-o poziție pe cât de avantajoasă, pe atât de periculoasă: „pe fruntaria între viața de școală și viața socială”; studentul nu mai poate fi considerat școlarul clasic, dar nici nu este deplin format ca cetățean, așa încât se recomandă neimplicarea lui în viața politică, chiar dacă se i recunoaște sau i se cere participarea la proiectele publice.

Se prea poate ca atracția față de politica zilei, în ciuda insistențelor, era favorizată și de absența altor preocupări, mai utile vârstei. Unul dintre cei mai influenți profesori ieșeni, fost student al Universității din Iași și lider de asociație, Gr. T. Popa, amintea în epocă de flagelul sedentarismului care caracteriza viața studențimii ieșene și reproșa organizațiilor studențești pasiunea pentru politică în dauna mișcării fizice, oferind drept exemplu pozitiv tradiția sportivă a asociațiilor studențești din spațiul cultural german (inclusiv cele de la Cernăuți) unde atracția politicii era redusă, iar duelul și scrima „întrețineau un anume grad de viață fizică”.

Unul dintre cei mai constanți și vocali susținători ai direcției „naționaliste” pe care o recomanda insistent junimii studioase a fost, în ultimele două decenii ale secolului XIX, liderul liberal V.A. Urechia, respectat și iubit de tânăra generație, cel care, în calitatea sa de reprezentant special al guvernului, anchetase evenimentele „socialiste” de la Iași din primăvara anului 1881 și recomandase măsură aspre împotriva „cosmopolitismului” și „nihilismului” propăvăduite în școlile ieșene. V.A. Urechia, deloc întâmplător numit „idolul studențimii”, știuse să colaboreze mai strâns decât alți colegi ai săi cu tinerii din universități, atât din poziția de profesor universitar, cât și din aceea de președinte al Ligii Culturale. Ca o paranteză, am considerat ca putem oferi un instrument util cititorilor, culegând și editând memoriile savantului atât de strâns legat de mișcarea studențească.

Am reușit să reconstituim și contextul acelei inedite discuții asupra limitelor implicării politice, care se consuma spre sfârșitul deceniului IX, fiind declanșată de prima manifestare a studentelor din Iași în spațiul public. Câtă vreme prezența genului feminin în Universitate constituia o excepție, vocea studentelor este destul de ștearsă. Din 1885 însă, numărul tinerelor sporește constant și încep să fie

implicate în zone rezervate până atunci genului masculin. Una din primele mărturii în acest sens privește vizita regelui Carol I la Iași, din mai 1887, ocazie ce a prilejuit o oarecare agitație în rândul studenților, co-interesați și manipulați politic. Astfel, o parte a studențimii își exprima intenția de a manifesta împotriva păstrării liberalilor la putere, în vreme ce altă parte se declara ferm împotriva acestui lucru. Cei din urmă au publicat o moțiune, semnată și de câteva studente, fapt care a determinat protestul energetic al unor profesori ieșeni, care le considerau pe fete incapabile a se pronunța în respectiva speță. Potrivit vocilor critice, fetele ar fi beneficiat, într-o vreme în care doar câteva țări europene acceptaseră principiul educației superioare mixte, de „grația” dascălilor la intrarea în Universitate, motiv pentru care, o schimbare de atitudine a profesorilor le-ar închide din nou ușa studiilor universitare.

Considerăm că o schimbare semnificativă a contextului și a regulilor se produce odată cu celebrul congresul studențesc desfășurat la Iași în 6-9 septembrie 1909, când se impunea o nouă organizare în viață asociativă studențească. Se hotăra crearea „Centrului universitar Iași” ca filială a „Societății generale a studenților români”, căruia i se încredința, în termeni destul de vagi, exclusivitatea organizării asociative. Vechile societăți urmau a fi desființate iar membrii lor preluați, împreună cu restul studenților, de „Centrul universitar”; unele societăți s-au conformat, autodizolvându-se, altele însă se adaptează legislației și continuă să existe. Latura „naționalistă” militantă precumpănea și în manifestările „Centrului”, precum a fost cazul, în general, al asociațiilor apărute de la finele secolului XIX și care, ele însele se delimitau de societățile studențești din trecutul apropiat. Lupta împotriva „străinilor și înstrăinaților care se războiau să acapareze mijloacele noastre de existență și puterile neamului nostru” reprezenta cea mai valorizată activitate a noii structuri, lăsând pe un plan secund pregătirea de specialitate.

Am putut constata pe baza documentelor epocii, o creștere a intensității implicării asociațiilor studențești în viața politică și chiar evidente excese. Considerându-se factor „social” și chiar „nouă putere în stat”, o voce autorizată ce trebuia neapărat ascultată, studențimea ieșeană militantă, concentrată în „Centru” și în „Societatea studenților în Medicină români”, susținea în perioada complicată a neutralității, intervenția militară împotriva Triplei Alianțe. Conflictele cu opoziții acestei direcții devin tot mai violente, mai cu seamă personalitățile din jurul „Viații românești” în frunte cu Rectorul C. Stere, fiind etichetate cu multă ușurință drept „trădători”.

Proiectul care tocmai s-a încheiat ne-a oferit prilejul unor colaborări internaționale foarte utile atât pe parcursul derulării cercetării, cât și pentru viitor. În chestiuni generale legate de istoria universităților, avem contacte bune cu International Commission for the History of the Universities (ICHU), cu Pieter

Dhondt, Laura Kolbe etc. Sub raportul istoriei de gen, a denominației și etnicității studenților, cu Natalia Tikhonov și Viktor Karady. De altfel, cu cei doi, sunt implicat, din iulie 2014, în Joint Research Project "Women in Educated Elites in Early Socialist and Pre-Socialist Eastern and Central Europe" funded in the frame of SCOPES (Scientific Cooperation with Eastern Europe) programme of the Swiss National Science Foundation, June 2014-May-2017, coordonator, Dr. Natalia Tikhonov Sigrist, University of Geneva. Am fost deja acceptat cu o prezentare la Conferința « Women in the Academic World», Paris, 25-27 martie 2015, în cadrul TRIGGER project (TRansforming Institutions by Gendering Contents and Gaining Equality in Research).

De asemenea, dorim să ne acomodăm cu noile metode în studiul studențimii, de aceea am aplicat și am fost admis, împreună cu Florea Ioncioaia, la 4th Héloïse atelier Berna, 3-5 noiembrie 2014 dedicat construirii unei rețele europene de date istorice cu privire la studenți și profesori din medievalitate în prezent.

Activitatea de diseminare de la începuturile proiectului se poate observa în rândurile de mai jos.

Diseminare

Participări la manifestări științifice internaționale

Leonidas Rados, *Toward Neo-Latin Countries: Official Change in Romanian Student Migration in the Early 1860s*, la 2012 International Conference of the Society for Romanian Studies, *Europeanization and Globalization: Romanians in their Region and the World*, Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, 2-4 iulie 2012.

Rezumat:

Comunicarea a urmărit să surprindă modificările din anii 1860 survenite în politica educativă a proaspătului stat român, atitudinea autorităților față de studenți, apoi selectarea și trimiterea celor mai bine pregătiți dintre aceștia la specializări în universități europene de prestigiu, de preferință în țări neolatine (Franța, Italia, Spania). Promotorul acestei orientări latinofile a fost un personaj influent în epocă, V.A. Urechia, care considera că, în acest fel, tânăra generație, dincolo de pregătirea de specialitate, își va forma în mod unitar spiritul civic și mentalitățile într-o zonă culturală apropiată specificului românesc. În consecință, la întoarcerea în țară, aceste cadre specializate, ajunse în posturi cheie, aveau să contribuie decisiv, gândeau autorii proiectului, la primenirea mentalităților învechite, la schimbarea atitudinii față de muncă și responsabilitate.

Leonidas Rados, *Student Movement in Romania during the Balkan Wars: Ideology, Discourse and Action*, la Conferința „Balkan worlds: Ottoman past and Balkan nationalism” (4 – 7 Octombrie 2012), Universitatea Macedonia din Salonic, Grecia

Rezumat:

Față de a doua jumătate a secolului XIX, începutul secolului XX cunoaște, la București, dar mai ales la Iași, o evervescență deosebită a mișcării studentești. Profesorii, majoritatea lor membri de partid, dar și autoritățile universitare, se implică activ, urmărind a controla mai bine fenomenul și a-l feri de excese, sau chiar a câștiga în planul influenței și imaginii personale. Interesant este că pe de o parte, participarea la diversele acțiuni inițiate sau îmbrățișate de studenți începe să fie din ce în ce mai largă, dar, pe de altă parte, se regăsesc aceleași personaje hiperactive, care constituie o masă ușor de manipulat de către politicieni sau de liderii de opinie.

În consecință, nu de puține ori studențimea acționează fără discernământ, refuzând opinii opuse în chestiunile la ordinea zilei, care priveau „interesul național” (chestiunea evreiască, participarea la războaiele balcanice sau la Primul Război Mondial), simpla ieșire din pasivitate fiind pentru tineri un semn pozitiv, un semn de regenerare a mișcării studentești.

Pe de altă parte, anii puțini la număr, care s-au scurs de la războaiele balcanice la intrarea României în războiul mondial au adus un lucru pozitiv în mișcarea tinerilor, anume solidaritatea studentească, chiar dacă dintr-o cauză exterioară, conjuncturală.

Leonidas Rados, *A Rare Model of Acceptance without Convulsions. Female student admission in Romania: the Case of University of Iasi*, la Conferința „Women in Educated Elites of Pre-Socialist and Early Socialist East Central European Societies”, Institut européen, Geneva University, Elveția, 12-13 aprilie 2013.

Rezumat:

Statistica populației studentești din Iași dezvoltă o realitate surprinzătoare: pentru un stat marginal, supus unui proces accelerat de modernizare, dar totuși departe de standardele Europei civilizate, și pentru o universitate minoră cum era la finele secolului XIX cea de la Iași, dimensiunea prezenței genului feminin pe băncile universității (după 1879) și chiar în rândul titrațiilor este singulară în întreaga zonă sud-est europeană, depășind chiar culturi evaluate, cu o tradiție universitară puternică, precum cea germană.

Deși fetele se regăsesc în număr tot mai mare, îndeosebi la facultățile de Litere, Științe, chiar Medicină, lipsea spiritul de corp pe care îl întâlnim la alte universități europene. Ele nu formează asociații cu idealuri feministe, dar sunt integrate rapid în societățile studențești (până atunci exclusiv masculine), participă la întruniri și manifestații publice, predau cursuri în școlile pentru adulți, participă la proiectele de ridicare culturală a păturilor defavorizate etc.

Leonidas Rados, *"It was decided in the Student's Club": The first student strike and the city of Iasi*, International Conference *Student Revolt, City and Society – From the Middle Ages until Today*, International Commission for the History of Universities & Network of University Historians, Finland, Helsinki, 19-21 June 2013.

Rezumat:

Comunicarea tratează chestiunea primei greve studențești la Universitatea din Iași (1880), analizând contextul socio-politic, punând accentul pe relațiile asociației studențești cu mișcarea socialistă și făcând o oglindă a desfășurării (zi după zi) a evenimentului. Au fost prezentate și consecințele grevei și s-au analizat critic sursele disponibile.

Leonidas Rados, *"WE WENT TO ACQUIRE KNOWLEDGE AND BRING IT BACK TO OUR COUNTRY". THE IDEOLOGICAL MOTIF OF THE ROMANIAN YOUNG MAN STUDYING ABROAD IN THE MID-19TH CENTURY*, la conferința *Litterature, discourse and multicultural dialogue*, Universitatea „Petru Maior” din Târgu-Mureș

Rezumat:

La jumătatea secolului XIX, la fel ca în perioada imediat anterioară, autoritățile îi selectau pe tinerii serioși, cu aplecare spre învățătură, pentru a-i trimite ca bursieri în centre universitare apusene, pentru a acoperi nevoile mereu crescânde de specialiști ale statului și ale societății românești. Exista însă un anumit tipar ideologic de urmat, atât de autorități, cât și de tinerii în cauză și, în final, de toată societatea, care avea în centrul său nevoia de luminare pentru a fi util patriei și poporului care așteaptă rezultatele sacrificiilor sale.

Leonidas Rados, *THE DEVELOPMENT OF THE STUDENT SOCIETIES IN THE CITY OF IAȘI DURING THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY. EUROPEAN MODELS AND LOCAL FORMS*, conferința *GLOBALIZATION, INTERCULTURAL DIALOGUE AND NATIONAL IDENTITY*, 29-30 mai 2014, Târgu Mureș, Universitatea „Petru Maior”.

Rezumat:

vezi mai jos, la studii

Florea Ioncioaia, *Alexandru S. Sturdza, critic al universității*, Simpozionul „Zilele Muzeului Universității Alexandru Ioan Cuza” , Iași, 29 noiembrie 2012.

Rezumat:

Un consilier imperial rus având un nume neobișnuit, transcris de altfel franțuzește, *Alexandre Stourdza*, probabil pe la începutul lunii noiembrie 1818, prezenta participanților la un conclav al *Sfintei Alianțe*, care se ținea la Aix-la-Chapelle/Aachen (septembrie - noiembrie 1818), o lucrare ea însăși puțin obișnuită, care va produce o mare vâlvă (de fapt, scandal, în toată legea) în epocă: *Mémoire sur l'état actuel de l'Allemagne*. Sub acest titlu înșelător, lucrarea era în fapt un aspru rechizitoriu contra universităților germane și îndeosebi a societăților studentești (*Burschenschaften*). Era un gest neobișnuit, pentru o întâlnire diplomatică, pentru limbajul diplomatic în general. Demersul de față încearcă să reconstituie pe de o parte sursele și motivațiile textului, sub raport intelectual, politic și diplomatic, iar pe de alta să analizeze ecoul său în rândul mișcării studentești din epoc, implicațiile asupra evoluției mișcării studentești germane în secolul XIX și implicit (ținând cont de influența acestui model) în toată Europa.

Florea Ioncioaia, *Mobilités étudiantes et configuration de soi: les jeunes roumains en France (1800-1940)*, Chișinău, 11 mai, 2012, simpozion internațional "Interculturalité et Polyfrancophonie", Universitatea Liberă Internațională Chișinău.

Rezumat:

Vezi mai jos, studiul cu același titlu

Florea Ioncioaia, *Războiul ca spectacol. Presa românească și războaiele balcanice*, Tg. Mureș, Conferința internațională „Războaiele balcanice și sfârșitul secolului cel lung”, organizator: Universitatea „Petru Maior”, Sapienza Università di Roma, 19-20 iulie 2012.

Rezumat:

Comunicarea a abordat chestiunea prezenței subiectului războaielor balcanice în presa românească a vremii, unde conflictele de la începutul deceniului doi al secolului XX au ținut, nu de puține ori, prima pagină a ziarelor. Interesante nu erau doar relatările cu privire la spectacolul războiului, ci și modul de prezentare al reacțiilor interne, a manifestațiilor publice în sprijinul cauzei românești, la care

majoritatea participanților erau recrutați dintre studenții celor două universități, de la București și Iași.

Florea Ioncioaia, *Walking out Dissent: Counter-Culture, Milieu, and Student Rebellion in Ceausescu's Romania*, International Conference *Student Revolt, City and Society – From the Middle Ages until Today*, International Commission for the History of Universities & Network of University Historians, Finland, Helsinki, 19-21 June 2013.

Rezumat:

Comunicarea a adus în discuție regimul totalitar din deceniul nouă al secolului trecut, prezentând mișcarea de protest a studenților de la Iași din 1987, prin prisma autorului, ca martor ocular al evenimentelor. S-au analizat puținele surse disponibile pentru reconstituirea acelor zile și s-a explicat credibil motivul lipsei reflectării acestei mișcări în presa vremii și în memorialistică.

Participări la manifestări științifice naționale

Leonidas Rados, *Spirit asociativ și mișcare națională în a doua jumătate a secolului XIX. Cazul studențimii ieșene*, la Conferința „Asociaționism și propășire națională în Bucovina în secolele XIX-XX” organizată de Institutul „Bucovina” și Institutul „A.D. Xenopol” din Iași, Rădăuți 28.06.2012.

Rezumat:

În evoluția asociațiilor studențești ieșene se disting cu ușurință două etape, a căror graniță temporală este dată de cumpăna secolelor XIX-XX. În prima dintre acestea, care începe odată cu formarea „Clubului” (1875), constatăm o influență preponderent „socialistă”, în vreme ce implicarea corpului profesoral în alcătuirea documentelor și a programelor societare este minimă. Cea de-a doua însă, preponderent „naționalistă”, înregistrează frecvente interferențe ale dascălilor, atât asupra programelor cât și a parcursurilor diferitelor societăți studențești.

O trăsătură a spiritului asociativ studențesc românesc și care individualizează tinerimea în raport cu evoluțiile studențimii din centre de tradiție din lumea anglo-saxonă este absența totală a „frățiilor”, organisme în care accentul cade nu atât pe latura patriotică, națională, nici măcar pe viața științifică, ci pe maturizarea fizică și culturală a novicilor.

În spațiul românesc, rațiunea principală a existenței asociațiilor pare a fi, dincolo de formarea unor deprinderi ale studenților, ridicarea culturală și civică a populației rurale, cu acces foarte limitat la educație sau la informare, totul în scopul „propășirii naționale” și a reducerii decalajelor de statele europene evolute. În fond, universitățile noastre nu au fost construite ca organisme menite a asigura,

dezinteresat și echilibrat cunoașterea, ci ca arme redutabile, poate cele mai însemnate, în mobilizarea populației pentru depășirea stadiului rudimentar și pentru participarea activă, conștientă, la proiectul național.

Leonidas Rados, *Prima etapă a mișcării studențești ieșene: socialiștii*, la Simpozionul „Zilele Muzeului Universității Alexandru Ioan Cuza” , Iași, 29 noiembrie 2012.

Rezumat:

La Iași, primele tentative de cristalizare a unei structuri de corp a studențimii coboară spre începuturile Universității și arată o influență vieneză, mai precis din zona studenților români de acolo, preocupați în acei ani de ideea formării unei asociații proprii. În geneza asociațiilor studențești ieșene nu s-a apelat la modelul celebrelor Corps sau Burchenschaft din spațiul german, unde existau peste 1000 de asemenea „frății” la sfârșitul secolului XIX, preferându-se așadar, prin intermediul vienez al Societății „România Jună”, modelul asociațiilor literar-științifice, cu scopuri cultural/naționale.

După constituirea „Clubului studenților” (1875), asociația intră treptat sub influența ideilor socialiste, destul de puternic prezente la Iași și, la sugestia unor fruntași socialiști se declanșează și prima grevă studențească din România (1880). Studenții refuză intrarea la ore vreme de câteva zile, dar situația se normalizează treptat după sosirea ministrului Instrucțiunii Publice la Iași.

După acest moment, marcat de intervenția fermă a autorităților și îndepărtarea liderilor studenților din universitate, influențele socialiste lasă întâietatea celer naționaliste iar profesorii și conducerea instituției urmăresc îndeaproape mișcarea studențească.

Leonidas Rados, *Destinul provinciei. Politică și discriminare instituțională în sistemul universitar românesc (1860-1945)* la Conferința „Regionalism și regionalizare în România. Interpretări istorice și provocări contemporane”, Iași, 29-30 mai 2013

Rezumat:

După unificarea instituțională și desemnarea Bucureștiului drept capitală, trecerea la statutul de urbe secundară, de provincie, a afectat considerabil Iașul prin pierderea avantajelor subsumate centrului. Universitatea de aici, ea însăși creată în scopul diminuării și controlării pierderilor, a resimțit destul de acut noile realități; izolarea în care se născuse se amplifică, în ciuda eforturilor, iar instituția devenea, pe an ce trecea, tot mai periferică.

În mod firesc, în absența unui veritabil spirit comunitar, a structurilor corporatiste și mai ales a unui proiect integrator și unanim asumat, de salvare a

Iașului academic (și, implicit, a Moldovei), se preferă soluțiile de salvare personală (de regulă, transferul profesorilor mai bine conectați social la București) iar vocile sonore, dar izolate, care militează pentru depășirea complexului provincial, îmbunătățirea activității în interior și apoi recunoașterea de către centru a unui statut – inclusiv financiar – îmbunătățit, nu fac altceva decât să pară exagerate în raport cu problema reală, ignorată sau minimalizată de majoritate.

După cum nu s-a putut coagula un front comun al dascălilor pentru rezolvarea acestor probleme, nici studențimea ieșeană în ansamblul său, nici asociațiile studențești nu receptează la intensitatea potrivită problemele cu care se contrunta Universitatea, tinerii fiind mai degrabă interesați de fenomenul politicii naționale, reacționând mult mai prompt la ceea ce ei numeau „provocările evreiești” sau la evoluțiile din Balcani ori din Transilvania care priveau destinul comunităților românești de acolo.

Leonidas Rados, *„Facendo i loro studi nelle scuole italiane”*: tineri români trimiși la Universitatea din Torino după Unirea Principatelor, la zilele Muzeului Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 27-28 nov. 2013.

La câteva luni de dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza se înregistrează o sporire considerabilă a numărului de stipendii oferite de autorități, tinerilor români fără mijloace dar, cum spun textele vremii, „înzestrați cu talent, silință și purtări bune”, motivul fiind nu doar interesul general pentru accelerarea modernizării țării, nu doar optimismul și încrederea în viitorul european al nației, ci și, până în 1862, o anume concurență între cele două guverne, de la Iași și București.

În 1860, V.A. Urechia priceput om al școlii, avea să propună guvernului de la Iași trimiterea câtorva tineri meritoși la Universitatea din Torino, unde trebuiau să învețe nu doar „științele”, ci și spiritul civic, atât de efervescent în capitala piemonteză. O parte din juni au devenit, la întoarcere, profesori ai Universității din Iași, sau profesori secundari, aducând cu ei și transplantând aici, printre studenți sau profesori, idei italiene, risorgimentale sau nu, forme de organizare studențească etc.

Vasilica Asandei, *Considerații privind activitatea profesorilor Universității din Iași în cadrul „Misiunii universitare din Franța”*, la Simpozionul „Zilele Muzeului Universității Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 29 noiembrie 2012.

Rezumat:

Comunicarea prezintă aportul profesorilor Facultății de Litere și Filozofie a Universității din Iași la triumful cauzei românești, în timpul Primului Război

Mondial. Subiecții sunt profesorii mobilizați la începutul războiului la Serviciul Român de Presă, apoi plecați în misiunea universitară din Franța: Orest Tafrali (1876-1937), Ion Găvănescul (1859-1949) și Ioan Ursu (1875-1925).

Misiunea încheiată în vara lui 1919 a fost văzută de cei trei profesori, prin prisma mizei și a rezultatelor obținute, cel puțin egală ca importanță cu aceea îndeplinită pe front. În schimb controversele care au urmat acestei misiuni au pus în evidență nemulțumirea celorlalți profesori, mobilizați pe front (alături de studenți sau de celelalte categorii sociale) față de atitudinea colegilor care au preferat să facă propagandă la Paris.

Vasilica Asandei, *Studenții din Iași și răsculații de la 1907: ecouri în presa vremii*, la zilele Muzeului Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 27-28 nov. 2013
Rezumat

Ideea unei astfel de contribuții a pornit de la identificarea în presa românească, de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, a unui bogat material publicistic privitor la activitatea studențimii ieșene, și nu numai, în chestiunile ce rețineau atenția întregii societăți românești de atunci. Participarea intelectualității în soluționarea unor probleme naționale, precum chestiunea macedoneană, chestiunea țăranilor, spre exemplu, nu rămâneau simple fapte, ci erau aprig disputate în mediile universitare prin întâlniri, rapoarte, memorii, manifeste, broșuri sau chiar scandări în plină stradă.

Implicarea studenților în astfel de probleme apare imediat după constituirea primelor organizații studențești când, prin prezența lor din ce în ce mai activă în spațiul public, capătă imaginea de „păstrători ai valorilor culturale, educați pentru a deveni misionari a românismului și luptători pentru propășirea patriei”. Atitudinea militantistă caracterizează aceste grupuri de studenți, cărora le este acordată atenția cuvenită din partea opiniei publice și a autorităților, faptele lor fiind demne de luat în considerare. Implicați activ în problema ce frământa întreaga națiune de aproape două decenii, chestiunea drepturilor țăranilor, studenții, în mare parte fii ai lor se solidarizează cu aceștia. Această solidaritate a îmbrăcat forme multiple: de la editarea de gazete și broșuri, până la desfășurarea unei activități concrete în mijlocul țăranimii și apărarea intereselor ei fundamentale în cadrul unor cotidiene de mare tiraj și prin întruniri publice.

Volume și studii publicate

Memoriile lui V.A. Urechia (*Din tainele vieții. Amintiri contimporane 1840-1882*), Ediție îngrijită, studiu introductiv, tabel cronologic, note, și glosar de **Leonidas Rados**, Iași, Editura Polirom, LXXI + 472 p.

Volumul privește memoriile celui mai popular formator de opinie pentru lumea studentescă românească a celei de-a doua jumătăți a secolului XIX, totodată unul din cei mai importanți intelectuali și patrioți ai României acelei perioade. V.A. Urechia se referă pe larg la mișcarea studentescă, oferind informații importante asupra fenomenului de alunecare spre stânga a mișcării studentești ieșene și asupra primei greve studentești (1880).

Leonidas Rados, „*D-ta ca unul ce ești jidan, strein, n-ai niciun drept de a veni la Universitate*”. *Conflicte între studenții români și studenții evrei la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX*, în volumul Carol Iancu, Alexandru-Florin Platon (coordonatori), *Profesori și studenți evrei*, Iași, Editura Universității, 2012, p. 317-337 (fără indicarea proiectului)

Rezumat:

Universitatea din Iași a avut, încă de la fondare, o anumită componentă antievreiască, care funcționa în resorturile intime, în mentalitățile profesorilor și studenților; să nu uităm că ideile profesorului Simion Bărnuțiu, care îi considera pe erei și pe greci drept vinovați de prăbușirea Imperiului Roman, făceau carieră deopotrivă printre studenți și profesori (dovadă și alcătuirea *fracțiunii libere și independente*).

În primele două decenii, tinerii evrei se înscriu destul de rar la Universitate (deși primul caz este documentat în 1860), dar ritmul acesta crește începând cu deceniul nouă, concentrându-se mai cu seamă la Facultatea de Medicină, lucru care îngrijorează deopotrivă autoritățile dar și pe studenții și profesorii mai sensibili la puseele naționaliste. Chiar și printre dascălii mai cosmopoliți pătrundea temerea că românii vor fi „înghițiți de jidovi și asimilați de dâșii”, fapt pentru care, la sfârșitul secolului XIX, crește și intransigența la adresa studenților evrei.

Leonidas Rados, *Studenți și profesori ai Universității din Iași la studii în străinătate (deceniul șapte al secolului XIX)* (I) în „*Historia Universitatis Iassiensis*” nr. 1 (2010), p. 37-113.

Rezumat

La mijlocul secolului XIX universitățile „europene” dețineau monopolul formării elitei culturale și științifice românești. Majoritatea bursierilor perioadei erau susținuți de stat pentru terminarea studiilor superioare în ideea ca la întoarcere să intre ca profesori în sistemul educativ autohton, aflat într-o continuă extensie. Dintre profesorii Univeristății din Iași, care au studiat în epoca la care ne referim „pe spesele statului” îi amintim pe N. Culiănu, Iacob Negruzzi, George Alexandrescu, Al. Șendea, etc. Reveniți acasă, ei primeau misiunea educării tinerei generații cu metodele Occidentului și în spriritul atașamentului față de valorile europene.

Destinația ideală în acea vreme pentru terminarea studiilor și primirea unei diplome era, fără îndoială, Parisul, locul în care tinerii români puteau descoperi viața publică așa cum nu exista încă acasă, puteau deprinde sociabilități specifice, se familiarizau cu spectacolul străzii și al salonului, cu presa etc. Mai mult, domnitorul Al. I. Cuza lansase ideea unui așezământ românesc în capitala Franței, care să permită o supraveghere mai atentă asupra progreselor și moralității tinerilor trimiși la studii, care ar fi trebuit protejați de numeroasele tentații pariziene.

Leonidas Rados, *Studenti și profesori ai Universității din Iași la studii în străinătate (deceniul șapte al secolului XIX)* (II) în „*Historia Universitatis Iassiensis*” nr. 2 (2011), p. 9-59.

Rezumat:

Studiul se ocupă de viața studenților bursieri români în centrele de instrucție în anii de după Unire: imaginea lor în comunitățile universitare; aflarea unei locuințe; acomodarea cu noul mediu și raporturile cu ceilalți colegi; insuficiența resurselor materiale; evoluțiile lor intelectuale, promovarea examenelor; timpul liber și participarea la viața publică; revenirea în patrie și ocuparea unei catedre în învățământ, în special la Universitatea din Iași.

Oricum, efectivele de studioși români nu au o importanță aparte din dimensiunea lor numerică, ci prin finalitate: obținerea unei diplome, a unui titlu academic și angajarea în sistemul de stat, în general ca profesori de „învățături înalte”. Astfel, foștii bursieri au avut posibilitatea de a contribui consistent la conectarea spațiului cultural și academic românesc la setul de valori și la mișcarea de idei din Europa luminată. Atât cât a fost posibil într-un mediu încă nematurizat, ei au educat în acest spirit generațiile de studenți.

Leonidas Rados, *Jewish Students and Jewish-Gentile Relations in the University of Iasi (1860-1900)*, în volumul *Politici culturale și promovare socială* îngrijit de Lucian Năstăsă, Dragoș Sdrobiș, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2013, p. 157-169.

Rezumat:

Populația evreiască a Universității din Iași a fluctuat destul de mult în primii ani, situându-se totuși în limite joase, pentru a crește mai apoi, odată cu înființarea Facultății de Medicină (1879) și a înregistra un vârf la sfârșitul secolului XX. După aceea numărul tinerilor evrei începe să scadă, probabil și ca urmare a inflamațiilor naționaliste din politica românească și a exodului „pe jos” de la începutul secolului XX.

Studentii evrei nu erau acceptați în asociațiile studențești, dar nici nu erau primiți să participe la congresele și întâlnirile tinerilor. Excepția din cadrul „Societății studenților în Medicină”, unde tinerii evreii colaborau foarte bine la început cu studenții români avea să fie un exemplu singular în epocă, deopotrivă lăudat și criticat, în funcție de orientarea politică și civică a opinenților.

Leonidas Rados, *Complexul provincial în viața academică interbelică. Cazul Universității din Iași*, în „Archiva Moldaviae”, III/2011 (apărut în 2013), p. 103-123.

Rezumat:

Studiul prezintă modul în care Universitatea din Iași a făcut față, înainte de 1918, dar mai ales după, presiunilor financiare și administrative de la centru, felul cum au reacționat, la unison, cadrele didactice și studențimea, atât la evenimente omagiale, precum jubileul de la 1911, sau în varii ocazii, atunci când însăși existența instituției era pusă la îndoială la București, din considerente care țineau de puținătatea resurselor financiare, de prezența masivă a studenților evrei, sau de deficiențe reale de funcționare.

Leonidas Rados, *Între aplecarea spre învățatură și utilitatea civică: studiile teologice ale lui Constantin Erbiceanu la Atena (1865-1868)*, în „Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” Iași”, L, 2013, p. 305-321.

Rezumat:

Studiul urmărește sejurul atenian de studii al unui fost student al Universității din Iași și modul în care s-a acomodat în noul mediu cultural, precum și achizițiile pe care le-a făcut acolo, inclusiv din punctul de vedere al formelor de asociere studențești existente la Universitatea din Atena în deceniul șapte al secolului XIX.

Leonidas Rados, *Un student teolog la începuturile Universității din Iași: Constantin Erbiceanu*, în „Historia Universitatis Iassensis”, nr. III/2012, p. 75-120.

Rezumat:

Studiul prezintă crearea Facultății de Teologie în cadrul Universității din Iași și analizează corpul studentesc teologic de aici, insistând pe condițiile socio-economice și culturale din acea perioadă, pe oportunitățile de carieră deschise studenților ieșeni la începuturile instituției.

Leonidas Rados, *“WE WENT TO ACQUIRE KNOWLEDGE AND BRING IT BACK TO OUR COUNTRY”. THE IDEOLOGICAL MOTIF OF THE ROMANIAN YOUNG MAN STUDYING ABROAD IN THE MID-19TH CENTURY*, în Iulian Boldea (coordonator), *Studies on literature, discourse and multicultural dialogue*, Section History, Targu-Mures, Editura Arhipelag XXI, 2013, p. 396-402.

Rezumat:

La jumătatea secolului XIX, la fel ca în perioada imediat anterioară, autoritățile îi selectau pe tinerii serioși, cu aplecare spre învățătură, pentru a-i trimite ca bursieri în centre universitare apusene, pentru a acoperi nevoile mereu crescânde de specialiști ale statului și ale societății românești. Exista însă un anumit tipar ideologic de urmat, atât de autorități, cât și de tinerii în cauză și, în final, de toată societatea, care avea în centrul său nevoia de luminare pentru a fi util patriei și poporului care așteaptă rezultatele sacrificiilor sale.

Leonidas Rados, *„Fructul interzis”*. *Studențimea ieșeană și tentația politicii (1860-1914)*, în Irina Nastasă-Matei, Laurențiu Vlad (coordonatori), *Universitate și Politică. Evoluții instituționale românești și trasee europene de formare intelectuală (secolele XIX-XXI)*, București, Editura Universității București, 2014, ISBN 978-606-16-0479-1,

p. 217-229.

Rezumat:

Mai timidă decât s-ar fi convenit la început, vocea studențimii ieșene devine, la începutul secolului XX, extrem de sonoră în spațiul public/politic. Între timp, marja în care studenții se puteau exprima politic se lărgise într-atât, încât se trecea cu vederea participarea tinerilor la manifestări politice, dacă nu generau scandaluri publice, interzicându-se totuși, sub amenințarea exmatriculării, înscrierea acestora în partidele politice. Dar chiar și acest element nu constituia o barieră, deoarece implicarea junilor din universități în viața partidelor se putea face la fel de bine pe baza unor înțelegeri verbale între studenți și liderii politici, urmând ca, la absolvirea studiilor universitare, să se înscrie oficial în partid și, în raport de „meritele” câștigate în bătălia cu adversarii, să primească acele funcții politice menite a-i propulsa în viața socială.

Leonidas Rados, *The developement of the Student Societies in the City of Iași during the Second Half of the 19th Century. European Models and Local Forms*, in *Globalization and intelectual Dialogue. Multidisciplinary Perspectives*, Section: History (ed. Iulian Boldea), Târgu Mureș, Arhipelag XXI Press, 2014, ISBN 978-606-93691-3-5, p. 322-329.

Rezumat:

Specificul ieșean (și în bună măsură, românesc), este absența asociațiilor de genul frățiilor, în care accentul nu cade pe latura patriotică, națională, nici măcar pe viața științifică, ci pe maturizarea fizică și culturală a novicilor, organizații care se regăsesc în aceeași perioadă la universități cu tradiție seculară sau din spații ce nu reclamă efortul întregii națiuni pentru accesarea la civilizație. În mediul ieșean (românesc), misiunea tinerilor instruiți de a ridica nivelul de civilizație și al poporului și de inculcare a idealurilor naționale, ocupă tot spațiul rezervat spiritului asociativ studentesc, lucru altminteri cât se poate de firesc. În fond, universitățile noastre nu au fost construite ca organisme menite a asigura, dezinteresat și echilibrat cunoașterea, ci ca arme redutabile, poate cele mai însemnate, în activarea națiunii pentru depășirea stadiului rudimentar și pentru participarea activă la „propășire”.

Florea Ioncioaia, *Mobilités étudiantes et configuration de soi: les jeunes roumains en France (1800-1940). Une mise en question*, în *Francopoliphonie: l'interculturalite a travers la linghistique et la litterature*, vol. I, Numéro 7, Chișinău, 2012, p. 313-321 (fără indicarea proiectului).

Rezumat:

Contribuția tinerilor care au studiat în străinătate la procesul de occidentalizare a României este cunoscută de mult timp. Subiectul a făcut deja obiectul a mai multor cercetări istorice sistematice. Este drept, în ciuda unor eforturi recente de a le compatibiliza cel puțin, acestea rămân încă puternic disparate și chiar disonante. Mai mult, multor abordări le lipsește un cadru conceptual și metodologic adecvat, care să integreze multitudinea de demersuri existente sau posibile, dar mai ales să configureze un domeniu de cercetare autonom și care să permită o relativă compatibilizare a datelor obținute în cadrul investigațiilor empirice. Cum se poate face deci o cercetare în istoria sociabilității și migrației studențești? Demersul de față încearcă să răspundă la această interogație analizând succint istoriografia experienței studiilor tinerilor români în Franța, una dintre cele mai semnificative, în ce privește amploarea, și efectele. Demersul cuprinde o încercare de sistematizare a principalelor probleme, o descriere a orizontului metodologic și a surselor, precum și prezentarea unui caz particular,

experiența tinerilor români la *Ecole Normale Supérieure* văzută ca problemă istoriografică.

Florea Ioncioaia, *Evrei în corpul didactic al Universității din Iași (1860-1940)*, în Carol Iancu, Alexandru-Florin Platon (coordonatori), *Profesori și studenți evrei*, Iași, Editura Universității, 2012, p. 247-272 (fără indicarea proiectului)

Rezumat:

Studiul propune o prezentare a ceea ce s-ar putea numi primul val de tineri intelectuali evrei care ocupă poziții academice, fie și inferioare, la Universitatea din Iași. Pentru istoria Universității, prezența lor indică momentul apariției unei categorii noi de universitari, ignorați în general pînă acum: personalul didactic inferior. Universitarii evrei par a ilustra cel mai bine această nouă categorie personal academic aflată în poziții subalterne și precare. În același timp, faptul poate arăta o anumită deschidere a lumii universitare ieșene, într-un moment în care presiunea antisemită începe să se manifeste destul de pregnant în spațiul public. Faptul că doar două facultăți (*Științe* și *Medicina*) au promovat recrutarea evreilor universitari se explică atât prin faptul că, în general, acestea erau mai deschise către modelul de universitate cosmopolită, ca spațiu ideal al căutării adevărului și al cunoașterii pure, ca și prin nevoia de competențe tehnice pentru domenii specializate.

Acest moment se va opri oarecum brutal sau inexplicabil la 1910. Va fi oricum o veritabilă fractură, întrucît după 1919, fenomenul se va manifesta aproape radical diferit și prin intermediul altor actori. Pe lîngă faptul că numărul celor implicați aproape că se triplează, statutul acestora evoluează mult: pozițiile se stabilizează, apare chiar prosibilitatea unor cariere. De asemenea, este interesant de urmărit modul în care reacționează studenții români și asociațiile lor, cu o orientare tot mai naționalistă, la prezența acestor cadre specializate în viața universității.

Florea Ioncioaia, *Istorie intelectuală și referință ideologică: preistoria Universității din Iași*, „*Historia Universitatis Iassensis*”, I/2010, pp. 13-36.

Rezumat:

La o privire cât de superficială pare evident că demersul istoriografic referitor la *originile* sau *preistoria* Universității din Iași este mai mult decât un omagiu la adresa înaintașilor, a încercărilor eșuate sau a proiectelor de nivel mai modest, deci o simplă celebrare a „rădăcinilor” istorice și intelectuale ale instituției. Este important de a explica persistența acestui model istoriografic, dincolo de epoci, ideologii și curente intelectuale.

Observăm că, în ciuda diversității inerente a colectivelor de autori care au scris istoria instituției, a contextelor culturale și ideologice, nu avem propriu-zis

versiuni multiple ale *preistoriei* Universității: suntem în fața unui trecut canonic, reiterativ, neproblematic. În același timp, dacă facem abstracție de tentativa care deschide volumul din 1985, nu avem încercări de a conceptualiza sau măcar a concepe istoria universității ca un domeniu aparte, fie și în cadrul unui demers consacrat istoriei învățământului.

Fie și din acest motiv, problematizările, interogațiile teoretice și căutările metodologice sunt rare. *Preistoria* Universității din Iași s-a configurat, cu fiecare contribuție, în linii mari, ca o schemă de reprezentare istorică având o funcție pur scenografică, expresie a unui metadiscurs istoriografic care celebrează procesualitatea istorică înțeleasă ca o desfășurare organică, națională, necesară.

Florea Ioncioaia, *Elite à l'attente. Etudiants et universitaires d'origine juive à l'Université de Jassy (1896-1940)*, apărut în *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gh. Șincai” Tg. Mureș*, XVI/2013, p. 129-142;

<http://www.cceol.com/asp/issuedetails.aspx?issueid=d719d344-7a41-4939-af51-e64dffcc22175&articleid=d33e9908-5e3a-49e6-9814-d462daa1a2e2#ad33e9908-5e3a-49e6-9814-d462daa1a2e2>

Rezumat:

Formarea elitelor naționale în Europa de Est a însemnat adesea o exacerbare a exclusivismului fondat pe criterii etno-confesionale. În România, elitelor evreiești mai cu seamă li s-a refuzat mult timp accesul la pozițiile de putere instituțională. Ce rol au jucat aici universitățile? Au participat acestea la procesul de excluziune sau dimpotrivă au reprezentat niște punți prin care lumea evreiască și elitele sale să se integreze social și cultural?

Discuția pe acest subiect este încă la început și cercetările factuale lipsesc aproape complet. Astfel că, utilizând cazul Universității din Iași, cea mai veche universitate românească și în care s-a dezvoltat o semnificativă mișcare antisemită în perioada interbelică, studiul de față își propune mai întâi să documenteze factual prezența cadrelor universitare de confesiune ebraică în corpul universitar ieșean, iar apoi să reconstituie pe scurt contextul instituțional al fenomenului.

Vasilica Asandei, *Muzeul de Antichități din Iași: de la primele inițiative la înființare (1897-1916)*, în „*Historia Universitatis Iassiensis*”, 2/2011, pp. 215-233.

Rezumat:

Textul analizează faza de început a funcționării Muzeului de Antichități, care și-a definit, în primă instanță, caracterul și situația instituțională (local, buget și dotări). Cel mai important personaj, care a concretizat aceste inițiative, a fost Orest Tafrali. El s-a arătat preocupat să dezvolte învățământul istoric și arheologic românesc, organizând un seminar pe lângă Catedra de Arheologie și Antichități, ce

urmărea să îmbunătățească metodele de lucru cu studenții. Astfel a elaborat lucrări practice cu studenții Seminarului de Arheologie, a propus candidați studenți pentru burse în străinătate sau a organizat excursii de studii, în țară și în străinătate, îndeosebi cu cei care făceau parte din asociațiile studențești.

Studii predate spre publicare sau în pregătire

Leonidas Rados, "*It was decided in the Student's Club*": *The first student strike and the city of Iasi*, pentru volum internațional "Student Revolt, City and Society - From the Middle Ages until Today", coordonatori Pieter Dhondt and Laura Kolbe.

Rezumat:

Vezi mai sus, la conferințe.

Leonidas Rados, The War "at Home": States of Mind and Testimonies in Romania during the Balkan Wars (1912-1913), în Dimitrios Stamatopoulos (coord.), *Balkan Worlds*, Editura Brill, predat în ianuarie 2014. Titlul volumului este provizoriu.

Rezumat:

Studiul analizează atmosfera publică din România anilor 1912-1913, atitudinea față de problema balcanică în general și față de implicarea României în conflict, folosind două categorii de surse principale: presa și memoriile. De asemenea, prezintă felul în care s-au poziționat categoriile sociale, între care și studențimea, în fiecare etapă a acestui conflict și care erau liderii, formatorii de opinie publică. Deloc surprinzător, atitudinea studențimii marcată de entuziasmul, de exuberanța vârstei, dar și de manipulările forțelor sau personajelor politice, va fi aceeași ca în cazul dezbaterilor publice cu privire la intrarea României în Primul Război Mondial.

Florea Ioncioaia, *Walking out Dissent: Counter-Culture, Milieu, and Student Rebellion in Romania*, pentru volum internațional "Student Revolt, City and Society - From the Middle Ages until Today", coordonatori Pieter Dhondt and Laura Kolbe.

Rezumat:

Vezi mai sus, la conferințe.

Iași,
30 iunie 2014

dr. Leonidas Rados